

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

ВІКТОР ЛЕВИЦЬКИЙ

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

**ЛУЦЬК
2022**

УДК 378.565.8(05)

Л-37

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9 від 18.05.2022 р.).

Рецензенти: *Павлов К.В.* – д.е.н., професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Загоруйко В.Л. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту, Луцький національний технічний університет.

Левицький В.В.

Л-37 Банківський менеджмент : методичні вказівки до практичних занять.

Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 52 с.

Методичні вказівки до практичних занять із дисципліни «Банківський менеджмент» призначені для удосконалення засвоєння теоретичних та практичних знань студентів щодо особливостей реалізації й підвищення оцінки ефективності управління банківськими установами на основі правильного використання менеджерами принципів, інструментів та систем комплексного управління ними.

Рекомендовано для студентів освітнього ступеня магістр денної та заочної форми навчання спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійної програми Менеджмент організацій.

УДК 378.565.8(05)

© Левицький В.В., 2022

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»...	6
2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.....	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.....	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.....	15
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.....	19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.....	23
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.....	27
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.....	31
3. ЗАДАЧІ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	35
4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	38
5. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	40
6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	52

ВСТУП

Банківська справа є однією з головних сфер економіки. Відійшли в минуле часи, коли банківський бізнес був порівняно простим та безпечним. Процеси дерегулювання та діджиталізації банківської діяльності зумовили формування значно агресивніших стратегій у банківському менеджменті, які супроводжуються підвищеним ризиком, тому пошук й дослідження адекватно-ефективних методів управління банківськими установами є проблемою, яку необхідно вирішувати керівництву будь-якого банку. Перед його менеджментом постає завдання мінімізувати ризики, забезпечуючи достатні прибутки для збереження коштів вкладників та підтримки життєдіяльності й стратегічного розвитку банку.

Дисципліна «Банківський менеджмент» є вибірковою для підготовки магістрів спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійних програми Менеджмент організацій.

Метою навчальної дисципліни «Банківський менеджмент» є формування у студентів сучасної системи знань щодо теоретичних засад у сфері організації банківського менеджменту в банківських установах України, дослідження основних аспектів ефективної роботи банківської установи, формування комплексної банківської стратегії, створення ефективної системи формування та використання банківських ресурсів.

Основні завданнями навчальної дисципліни «Банківський менеджмент» є: вивчення основних теоретично-прикладних положень організації менеджменту банку; з'ясування сутності та основних положень управління банківською установою; визначення основних напрямів забезпечення ефективності банківського менеджменту; формування знань, умінь та творчого підходу при розробці політики управління банком.

Ефективне виконання завдань щодо комплексного управління ресурсами банку забезпечується на основі оволодіння такими *компетентностями*:

- *Інтегральна компетентність (ІНТ)* - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

- *Загальні компетентності (ЗК):*

- ЗК2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- ЗК9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

- ЗК10. Здатність до самостійної роботи та самостійного приймання рішення, здатність нести відповідальність за їх реалізацію.

- *Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:*

- СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

- СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

Програмні результати навчання:

2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

14. Володіти методами діагностики фінансово-господарського стану організації, аналізу стану зовнішнього середовища.

20. Самостійно здійснювати пошук та аналіз різноманітних джерел інформації для прийняття управлінських рішень.

21. Вміти управляти організацією, її змінами, здійснюючи їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення, в тому числі у відповідності до міжнародних стандартів та рекомендацій моделей досконалості.

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Структура навчальної дисципліни
«Банківський менеджмент» (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. Роб.	Конс.	Форма контролю/ Бал
Змістовий модуль 1.						
Сутність, види та особливості банківського менеджменту						
Тема 1. Сутність та види банківського менеджменту	19	4	4	10	1	УО /5
Тема 2. Стратегічний банківський менеджмент	19	4	4	10	1	УО, СЗ/6
Тема 3. Тактичний банківський менеджмент	15	2	2	10	1	УО, Т, СЗ/5
Разом за модулем 1	53	10	10	30	3	16
Змістовий модуль 2.						
Управління операційною діяльністю						
Тема 4. Фінансовий менеджмент у банку	18	4	2	12	2	УО, Т, ПЗ/6
Тема 5. Управління активами і пасивами банку	19	4	2	10	1	УО, ПЗ/6
Тема 6. Банківський ризик-менеджмент	15	2	2	10	1	УО, Т, ПЗ/6
Тема 7. Управління персоналом банку	15	2	2	10	1	УО, ПЗ/6
Разом за модулем 2	67	12	8	42	5	24
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Всього годин / Балів	120	22	18	72	8	100

Форма контролю: усне опитування (УО), тестування (Т), ситуаційні завдання (СЗ), практичні завдання (ПЗ).

Структура навчальної дисципліни
«Банківський менеджмент» (заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. Роб.	Конс.	Форма контролю/ Бал
Змістовий модуль 1.						
Сутність, види та особливості банківського менеджменту						
Тема 1. Сутність та види банківського менеджменту	19	2	2	14	2	УО /20
Тема 2. Стратегічний банківський менеджмент	19	2	2	14	2	УО, СЗ/20
Тема 3. Тактичний банківський менеджмент	15	-	-	13	2	УО, Т, СЗ /-
Разом за модулем 1	53	4	4	41	6	40
Змістовий модуль 2.						
Управління операційною діяльністю						
Тема 4. Фінансовий менеджмент у банку	18	-	-	13	2	УО, Т, ПЗ/-
Тема 5. Управління активами і пасивами банку	19	2	-	14	2	УО, ПЗ/-
Тема 6. Банківський ризик-менеджмент	15	-	-	14	2	УО, Т, ПЗ/-
Тема 7. Управління персоналом банку	15	-	-	14	2	УО, ПЗ/-
Разом за модулем 2	67	2	-	55	8	-
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Всього годин / Балів	120	6	4	96	14	100

Форма контролю: усне опитування (УО), тестування (Т), ситуаційні завдання (СЗ), практичні завдання (ПЗ).

2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

«СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ»

Мета заняття: Вивчення сутності та основних характеристик банківського менеджменту.

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності та підходів до розуміння банківського менеджменту.

1.1. План практичного заняття

1. Поняття менеджменту;
2. Основи менеджменту в банку;
3. Завдання банківського менеджменту;
4. Напрями банківського менеджменту;
5. Процес планування в банку.

1.2. Контрольні питання

1. Сутність та особливості банківський менеджменту.
2. Визначте цілі та головні функції банківського менеджменту.
3. Поняття менеджменту та його значення у діяльності банківських установ.
4. Вкажіть основні поняття організації системи менеджменту в банку.
5. Завдання та мета банківського менеджменту
6. Напрями і засоби реалізації банківського менеджменту у практичній діяльності банку.
7. Складові та особливості організації процесу планування в банку.

1.3. Тестовий контроль

1. Вкажіть поняття, що характеризує систему керування, що містить сукупність принципів, методів, засобів і форм, розроблених і застосовуваних із метою підвищення ефективності виробництва та збільшення прибутку при керуванні в умовах ринкової економіки:

- 1) управління;
- 2) менеджмент;
- 3) банківський менеджмент;
- 4) фінансовий менеджмент;
- 5) підприємницький менеджмент.

2. Вкажіть, з точки зору економіста менеджмент – це:

- 1) фактори виробництва, що враховують характеристики роботи й капіталу;
- 2) система влади й організації, що регулює взаємодію ступенів ієрархії посібника і виконавців;

- 3) елементи структури суспільства і соціальних статусів;
- 4) методи теорії керування, тобто процес виготовлення й здійснення керуючих впливів;
- 5) управління соціально-економічними процесами.

3. Зазначте, які загальні принципи характеризують менеджмент, як науку:

- 1) спрямованість на суб'єкт керування для досягнення конкретних цілей;
- 2) єдність перспективного й поточного планування, що забезпечує його безперервність;
- 3) контроль за прийнятими управлінськими рішеннями;
- 4) орієнтація на здоровий психологічний клімат у колективі;
- 5) всі відповіді правильні.

4. Вкажіть, банківський менеджмент – це:

- 1) управління банком в умовах ринку, що означає орієнтацію банку на попит і потреби ринку, на запити клієнтів і організацію таких банківських продуктів і послуг, що користаються попитом і можуть дати банку запланований прибуток;
- 2) управління банком в умовах ринку, що означає постійне прагнення до підвищення ефективності банківської діяльності з метою зменшення витрат і одержання оптимальних результатів;
- 3) управління банком в умовах ринку, що означає гнучкість організаційної структури керування, що дає можливість вирішувати функціональні й управлінські завдання;
- 4) правильні відповіді 1 та 2;
- 5) правильні відповіді 1, 2 та 3.

5.Зазначте, за якими рисами визначається специфіка банківського менеджменту:

- 1) раціональний добір персоналу і його ефективне використання;
- 2) коректування цілей, задач і програм залежно від кон'юнктури ринку;
- 3) регулювання діяльності з боку держави та різноманітність сфери керування;
- 4) правильні відповіді 1,2 та 3;
- 5) правильні відповіді 1 та 3.

6.Зазначте, які цілі розрізняють щодо діяльності банку:

- 1) тактичні та специфічні;
- 2) тактичні та стратегічні;
- 3) стратегічні та загальні;
- 4) специфічні та загальні;
- 5) тактичні, специфічні та загальні.

7. Вкажіть, з яких ланок складається механізм банківського менеджменту:

- 1) зовнішнє управління банком, внутрішньобанківське управління та управління персоналом;
- 2) зовнішнє управління банком, управління операціями та управління персоналом;
- 3) зовнішнє та внутрішнє управління банком;
- 4) управління операціями та персоналом; внутрішньобанківське управління;
- 5) зовнішнє управління банком, внутрішньобанківське управління та управління операціями.

8. Зазначте, яка головна мета банківського менеджменту:

- 1) забезпечення прибутковості в діяльності банку;
- 2) управління банком і розвиток техніко-технологічної бази;
- 3) постійне управління ризиками;
- 4) правильні відповіді 1 та 3;
- 5) усі відповіді правильні.

9. Вкажіть, основні цілі банку поділяються на:

- 1) загальні та локальні, стратегічні й тактичні;
- 2) довгострокові та короткострокові;
- 3) стратегічні й тактичні, довгострокові та короткострокові;
- 4) правильні відповіді 1 та 2.
- 5) лише загальні та локальні;

10. Вкажіть, яку суспільно-економічну сутність має комерційний банк:

- 1) банк є інструментом здійснення фінансових операцій суб'єктів економічних відносин;
- 2) банк сам є суб'єктом економічних відносин;
- 3) банк є інформаційним центром;
- 4) банк є накопичувачем та розподільником коштів;
- 5) усі відповіді правильні.

11. Зазначте основні групи організаційних структур банку:

- 1) організаційні структури за принципом бюрократії, адаптивні та організаційні структури, які відрізняються ступенем централізації
- 2) функціональні та дивізійні;
- 3) проєктні, матричні та конгломератні організаційні структури;
- 4) централізовані та децентралізовані;
- 5) дивізійні та організаційні структури, які діють на міжнародних ринках.

12. Вкажіть, яка організаційна структура передбачає поділ банківської діяльності на окремі частини, що являють собою відособлені галузі діяльності або функції, здійснення яких сприяє досягненню мети, що стоїть перед банком:

- 1) дивізійна;

- 2) функціональна;
- 3) матрична;
- 4) адаптивна;
- 5) конгломерована.

13. Вкажіть, яка організаційна структура передбачає поділ банку відповідно до видів пропонованої банківської продукції, груп споживачів або за регіональними ознаками:

- 1) дивізіональна;
- 2) функціональна;
- 3) матрична;
- 4) адаптивна;
- 5) конгломерована.

14. Вкажіть, до адаптивних організаційних структур комерційних банків не відносять:

- а) проектні структури;
- б) матричні структури;
- в) консорціуми;
- г) конгломерати;
- д) усі відповіді правильні.

15. Зазначте основні функції менеджменту:

- 1) планування, регулювання, контроль;
- 2) аналіз інформаційних потоків, планування, регулювання, контроль;
- 3) аналіз інформаційних потоків, регулювання, контроль;
- 4) планування та контроль;
- 5) регулювання та контроль.

1.4. Тематика рефератів

1. Особливості банківського менеджменту в Україні.
2. Банківський менеджмент в системі державних банків.
3. Структура і функції банківської системи України.
4. Сучасні напрями діяльності та менеджмент транснаціональних банків.
5. Особливості та тенденції розвитку банківської інфраструктури.

1.5. Завдання для самостійної роботи

1. Розвиток системи банківського менеджменту.
2. Антикризове управління банками.
3. Принципи і задачі організаційної побудови банку.
4. Основні типи організаційних структур у банках.
5. Особливості реорганізацій у структурі банку.
6. Організація управління регіональною мережею банку

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

«СТРАТЕГІЧНИЙ БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Мета заняття: Вивчити та зрозуміти сутність та завдання стратегічного банківського менеджменту.

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та особливостей стратегічного банківського менеджменту.

2.1. План практичного заняття

1. Сутність, функції та етапи стратегічного банківського менеджменту.
2. Процес стратегічного менеджменту.
3. Особливості стратегічного менеджменту в банку.

2.2. Контрольні запитання

1. Особливості та завдання стратегічного управління комерційним банком.
2. Стратегічне планування діяльності комерційного банку.
3. Мета та завдання стратегічного менеджменту банку.
4. Функції стратегічного менеджменту банку.
5. Етапи формування стратегічного менеджменту банку.
6. Структурування бізнесу банку для реалізації фінансових цілей.
7. Фінансове планування як інструмент формування і впровадження стратегії комерційного банку.

2.3. Тестовий контроль

1. Вкажіть, процес розроблення загальної концепції, яка служить основою для прийняття ключових рішень щодо допустимого ризику, методів ведення конкурентної боротьби, перспектив розширення діяльності, бажаного рівня прибутковості – це:

- 1) стратегічне планування;
- 2) стратегічне прогнозування;
- 3) банківський менеджмент;
- 4) стратегічне моделювання;
- 5) немає правильної відповіді.

2. Вкажіть, план управління фірмою, спрямований на зміцнення її позицій, задоволення споживачів і досягнення визначених цілей – це:

- 1) тактика фірми;
- 2) планування;
- 3) стратегія;
- 4) мета діяльності;
- 5) тактичне планування.

3. Вкажіть, до основних положень стратегічного банківського планування не відносять:

- 1) концепція розвитку банку;
- 2) аналіз зовнішніх факторів у стратегії банку;
- 3) економіка;
- 4) нормативне середовище;
- 5) немає правильної відповіді.

4. Вкажіть, управлінський процес підтримки відповідності між цілями банку і наявними в нього ресурсами в умовах постійної зміни ринку і правил державного регулювання – це:

- 1) тактичний менеджмент банку;
- 2) економічна діяльність банку;
- 3) мета діяльності банку;
- 4) стратегічний менеджмент банку;
- 5) діагностика банку.

5. Вкажіть, ситуаційний аналіз – це:

- 1) діагностика нинішнього становища банку;
- 2) аналіз діяльності банку у попередньому році;
- 3) аналіз діяльності банку за умов надзвичайних ситуацій;
- 4) аналіз діяльності банку при виявленні певних порушень;
- 5) немає правильної відповіді.

6. Вкажіть, у процесі зовнішнього аналізу, що передбачає розгляд стану банківської галузі в цілому, не проводиться:

- 1) вивчення економічних, політичних, правових, соціально-демографічних і технологічних характеристик розвитку фінансового ринку і суспільства в цілому;
- 2) визначення ймовірних сценаріїв зміни економічної ситуації і прогнозування динаміки зовнішніх факторів, що її характеризують;
- 3) сегментація ринку банківських послуг, аналіз основних тенденцій попиту та пропозиції на виділених сегментах;
- 4) інвентаризація ТМЦ банку;
- 5) оцінювання поточної конкурентної позиції банку на виділених сегментах ринку.

7. Зазначте, після аналізу можливих сценаріїв розвитку економічної ситуації відбувається:

- 1) добір зовнішніх факторів, що можуть істотно вплинути на показники і результати діяльності банку;
- 2) добір внутрішніх факторів, що можуть істотно вплинути на показники і результати діяльності банку;
- 3) інвентаризація банку;
- 4) припинення діяльності банку;
- 5) реорганізація банку.

8. Вкажіть, внутрішній аналіз банку проводиться з метою:

- 1) виявлення і визначення ступеня впливу факторів, що діють із зовні;
- 2) оцінки особливостей самого банку;
- 3) оцінки особливостей конкурентів банку;
- 4) внутрішній аналіз не проводиться;
- 5) немає правильної відповіді.

9. Вкажіть, при проведенні внутрішнього аналізу оцінюються:

- 1) фінансовий стан банку;
- 2) існуюча клієнтська база банку і динаміка її змін;
- 3) адекватність організаційної структури банку;
- 4) достатність рівня кваліфікації банківського персоналу;
- 5) усі відповіді правильні.

10. Вкажіть, SWOT-аналіз – це:

- 1) аналіз внутрішньої рентабельності банку;
- 2) аналіз сильних і слабких сторін;
- 3) аналіз можливостей і небезпек;
- 4) аналіз існуючої клієнтської бази банку;
- 5) правильні відповіді 2 та 3.

11. Вкажіть, стратегічний план дій повинен містити:

- 1) завдання, розписані за підрозділами і виконавцями;
- 2) терміни виконання завдань;
- 3) кількісні контрольні показники;
- 4) етапи контролю;
- 5) всі відповіді правильні.

12. Вкажіть, для кожного стратегічного завдання вказується:

- 1) назва;
- 2) ціль;
- 3) послідовність заходів, необхідних для реалізації цілей;
- 4) відповідальна посадова особа;
- 5) всі відповіді правильні.

13. Зазначте, оперативні завдання повинні переоцінюватися з погляду їх реальності й актуальності:

- 1) не менше одного разу в квартал;
- 2) не менше двох разів в квартал;
- 3) не частіше одного разу на рік;
- 4) два рази на рік;
- 5) за бажанням керівництва.

14. Вкажіть, контроль виконання стратегічного плану здійснюється:

- 1) топ-менеджером банку;
- 2) групою стратегічного планування;

- 3) координатором стратегічного планування;
- 4) адміністративним управлінням і співробітниками, відповідальними за виконання заходів;
- 5) всі відповіді правильні.

15. Вкажіть, щоденне зіставлення з контрольними термінами звітів відповідальних посадових осіб про виконання заходів і дій стратегічного плану – це:

- 1) контроль за суттю;
- 2) контроль за підрозділами;
- 3) контроль за термінами;
- 4) контроль за балансом;
- 5) фінансовий контроль.

2.4. Тематика рефератів

1. Стратегічне планування на ринку банківських послуг.
2. Стратегічний моніторинг розвитку банку.
3. Особливості стратегічного управління активами банку.
4. Стратегічне управління розвитком пасивів комерційного банку.
5. Стратегічні індикатори підвищення конкурентоспроможності банку.

2.5. Завдання для самостійної роботи

1. Організація системи стратегічного менеджменту у практиці банківської діяльності.
2. Взаємодія стратегій розвитку банку у стратегічному менеджменті.
3. Основні елементи організації статечного менеджменту.
4. Комплексна система організації стратегічного розвитку банку.
5. Формування стратегічних альтернатив та систем розвитку банківської установи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

«ТАКТИЧНИЙ БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Мета заняття: Вивчення принципів здійснення та особливостей формування тактичного банківського менеджменту

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та визначення особливостей тактичного банківського менеджменту.

3.1. План практичного заняття

1. Сутність та особливості тактичного менеджменту.
2. Операції тактичного менеджменту.

3.2. Контрольні питання

1. Сутність та складові тактичного менеджменту.
2. Особливості тактичного менеджменту у діяльності банку.
3. Організація системи тактичного менеджменту банку.
4. Контрольні системи тактичного менеджменту.
5. Взаємодія складових стратегічного і тактичного менеджменту банку.
6. Оптимізація елементів тактичного менеджменту.
7. Методи управління у тактичному менеджменті.

3.3. Тестовий контроль

1. Вкажіть, що є основою для розробки та доведення до безпосередніх виконавців бюджетів за всіма аспектами діяльності банку:

- 1) оперативне фінансове планування;
- 2) стратегічне фінансове планування;
- 3) оперативно-стратегічне планування;
- 4) мікроекономічне планування;
- 5) тактичне фінансове планування.

2. Зазначте вид планування, якому характерні такі основні види фінансових планів: план доходів і витрат; балансовий план; план надходження та використання ресурсів банку:

- 1) стратегічне та оперативне;
- 2) стратегічне і тактичне;
- 3) оперативне;
- 4) тактичне;
- 5) правильні відповіді 3 і 4.

3. Вкажіть період планування при тактичному менеджменті:

- 1) до трьох років;
- 2) до семи років;
- 3) до року;
- 4) не більше ніж місяць;
- 5) правильна відповідь відсутня.

4. Вкажіть форми реалізації тактичного планування фінансової діяльності банку:

- 1) розробка стратегічного фінансового плану розвитку банку;
- 2) розробка поточних фінансових планів за окремими аспектами фінансової діяльності банку;
- 3) розробка оперативних фінансових планів за всіма основними питаннями фінансової діяльності банку;
- 4) бюджети; платіжні календарі;
- 5) правильні відповіді 2 і 4.

5. Зазначте важливий етап тактичного менеджменту:

- 1) визначення другорядних підрозділів для виконання управління;

- 2) вибір критеріїв оцінки ефективності функціонування як окремих підрозділів, так і всього банку;
- 3) відбір критеріїв оцінки ліквідності ресурсів для окремих підрозділів;
- 4) визначення відповідальних за кінцеві результати;
- 5) всі відповіді правильні.

6. Виберіть особливість оцінюваних параметрів системи:

- 1) всі параметри не мають залежності один від одного;
- 2) неоднозначність значень;
- 3) більшість параметрів системи взаємозалежні;
- 4) завжди наявна їх взаємопротилежність;
- 5) правильна відповідь 1 і 4.

7. Вкажіть, для чого необхідні знання функціональної залежності між параметрами:

- 1) щоб знаходити їхні оптимальні значення, що забезпечують мінімум критерію якості;
- 2) щоб відобразити їхні неоднозначні значення;
- 3) тільки для відображення їхньої протилежності;
- 4) знаходити їхні оптимальні значення, що забезпечують максимум критерію якості;
- 5) правильна відповідь відсутня.

8. Зазначте рівень, на якому застосовується тактичне планування:

- 1) тільки на рівні конкретного підрозділу;
- 2) на рівні відділень;
- 3) на місцевому рівні;
- 4) правильні відповіді 1, 2 і 3.
- 5) Правильна відповідь відсутня.

9. Зазначте особливість банку, як складної системи:

- 1) характеризується малим набором потенційно можливих керуючих ознак, а також незначними обсягами контрольованих параметрів;
- 2) управління результатами як основними ресурсами діяльності;
- 3) характеризується великим набором потенційно можливих керуючих впливів, а також значними обсягами контрольованих параметрів;
- 4) виконання функцій тільки на мікрорівні;
- 5) правильної відповіді немає.

10. Вкажіть особливість тактичного і стратегічного банківського менеджменту:

- 1) необхідність вирішення проблем управління в стабільних умовах розвитку;
- 2) використовується незначна кількість показників;
- 3) вибір альтернативних варіантів для розвитку економіки країни;
- 4) багатокритеріальність;

5) правильна відповідь 1 та 4.

11. Вкажіть, задачу тактичного менеджменту:

- 1) необхідність структуризації банківського управління;
- 2) необхідність підвищення кваліфікації персоналу;
- 3) відображення кількісних та якісних критеріїв оцінювання;
- 4) пошук неординарних шляхів покращення умов роботи офісу;
- 5) правильна відповідь 1, 2 та 3.

12. Вкажіть, яку частину в загальному обсязі банківських ресурсів, займають власні:

- 1) незначну частину, що регламентується нормативними документами і не може бути менше визначеного рівня;
- 2) значну частину, що регламентується нормативними документами і не може бути менше визначеного рівня;
- 3) значну частину, що не регламентується нормативними документами і може бути менше визначеного рівня.
- 4) кожен банк обирає свою стратегію;
- 5) правильна відповідь відсутня.

13. Вкажіть банк, що перенасичений фондами, але має незначні прибуткові напрямки їхнього використання, може:

- 1) зберегти свою депозитну ставку незмінною чи навіть знизити її, даючи конкурентам переваги із залученням засобів на грошовому ринку;
- 2) збільшувати ставки по сплаті відсотків;
- 3) керувати незмінно, щоб не давати конкурентам переваги;
- 4) випереджувати інших у залученні додаткових позикових коштів;
- 5) правильні відповіді 1 і 2.

14. Вкажіть, як реалізується тактичне планування:

- 1) у формі конкретного плану дій, в якому перелічені основні заходи, дати завершення певних етапів робіт, конкретні виконавці та рівень їхньої відповідальності, а також фінансові результати, що їх заплановано одержати;
- 2) немає конкретного плану дій в якому перелічені усі заходи;
- 3) у формі конкретного плану дій, в якому перелічені основні заходи, дати завершення певних етапів робіт, конкретні виконавці та рівень їхньої відповідальності, та не включає фінансові результати;
- 4) за допомогою керівників, які не ставлять дати завершення етапів робіт, що впливає на рівень їхньої відповідальності;
- 5) усі відповіді правильні.

15. Вкажіть один із показників стабільності банку, регулювання структури – один з інструментів підвищення ефективності пасивних операцій:

- 1) власні засоби депозити і внески;
- 2) прямі операції, пов'язанні із зростанням асортименту і якості товарів;

- 3) структура притягнутих засобів;
- 4) правильні відповіді 1 і 2;
- 5) правильної відповіді немає.

3.4. Тематика рефератів

1. Особливості тактичного банківського менеджменту державних банків.
2. Тактичний менеджмент управління доходними активами банку.
3. Тактичний менеджмент в системі управління комерційного банку.
4. Управління розвитком тактичного менеджменту державних банків.
5. Система індикаторів тактичного менеджменту банківської установи.

3.5. Завдання для самостійної роботи

1. Призначення та принципи організації тактичного менеджменту банку.
2. Оптимізація системи управління тактичним розвитком банку.
3. Тактичне і стратегічне управління банком.
4. Комплекс організації системи управління тактичним розвитком банку.
5. Методи та методологія тактичного управління банком.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ»

Мета завдання: Визначення сутності, завдання та особливостей фінансового менеджменту у банківській установі.

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та визначення особливостей фінансового менеджменту в банку.

4.1. План практичного заняття

1. Сутність та функції фінансового менеджменту.
2. Основні ланки фінансового менеджменту.
3. Системи та методи фінансового планування.

4.2. Контрольні запитання

1. Які види економічних відносин можна виокремити у фінансовому менеджменті банку?
2. У чому полягають основні принципи фінансового менеджменту банку?
3. Які фактори впливають на ефективну систему організації фінансового менеджменту у банку?
4. Головні функції фінансового менеджменту у банку.
5. Основні етапи та підрозділи реалізації системи банківського менеджменту на практиці.
6. Системи фінансового менеджменту у банку.
7. Методи фінансового планування у фінансовому менеджменті банку

4.3. Тестовий контроль

1. Вкажіть, що з перерахованого не відноситься до об'єктів управління фінансового менеджменту комерційних банків:

- 1) ліквідність та фінансові ризики;
- 2) оподаткування;
- 3) злагодженість робочого процесу персоналу банку;
- 4) фінансові результати;
- 5) правильні відповіді 1 та 3.

2. Вкажіть, які із функцій поєднує в собі фінансовий менеджмент у банку:

- 1) фінансовий аналіз;
- 2) фінансове регулювання;
- 3) фінансовий контроль;
- 4) фінансове прогнозування;
- 5) всі відповіді правильні

4. Вкажіть, який із критеріїв не відноситься до завдань фінансового аналізу у комерційному банку:

- 1) визначення значень показників і нормативів діяльності банку, встановлених зовнішніми регулятивними органами;
- 2) визначення й аналіз показників, що характеризують процес управління комісійними і торговельними операціями банку;
- 3) визначення й аналіз показників прибутковості діяльності банку та ефективності процесу управління капіталом (власними коштами) банку
- 4) встановлення лімітів видатків на утримання банку, визначення мінімальної, достатньої маржі та дохідної частини бюджету, розрахунок податкових платежів та обов'язкових відрахувань;
- 5) усі відповіді правильні.

5. Вкажіть, що є кінцевою метою управління фінансами банку:

- 1) управління фінансовими ризиками банку;
- 2) управління коштами з метою підтримання необхідної ліквідності банку;
- 3) управління прибутковістю банку;
- 4) правильна відповідь 1 та 2;
- 5) немає правильної відповіді.

6. Вкажіть, що називають підсистемою менеджменту, яка передбачає цілеспрямований вплив на банківські операції шляхом використання таких інструментів, як аналіз, планування, регулювання і контроль:

- 1) фінансовий менеджмент у комерційному банку;
- 2) фінансовий моніторинг у комерційному банку;
- 3) фінансовий лізинг у комерційному банку;
- 4) фінансова ліквідність комерційному банку;
- 5) правильні відповіді 1 та 3.

7. Вкажіть, у чому полягає суть діяльності комерційних банків:

- 1) підтримці ліквідності;
- 2) управлінні фінансовими ризиками;
- 3) реалізації фінансових операцій банку;
- 4) отриманні фінансового прибутку;
- 5) усі відповіді правильні.

8. Оберіть правильне твердження:

- 1) поняття «фінансовий менеджмент банку» значно ширше, ніж «фінансовий менеджмент на підприємстві»;
- 2) поняття «фінансовий менеджмент банку» значно вужче, ніж «фінансовий менеджмент на підприємстві»;
- 3) поняття «фінансовий менеджмент банку» рівносильне поняттю «фінансовий менеджмент на підприємстві»;
- 4) правильна відповідь 1 та 3;
- 5) усі відповіді правильні.

9. Вкажіть, що слугує інформаційною базою фінансового менеджменту банку:

- 1) внутрішня інформація, необхідна для прийняття фінансових рішень у комерційному банку;
- 2) зовнішня інформація, необхідна для прийняття фінансових рішень у комерційному банку;
- 3) виключно внутрішня інформація, необхідна для прийняття фінансових рішень у комерційному банку;
- 4) правильні відповіді 1 та 2;
- 5) усі відповіді правильні.

10. Вкажіть, які вимоги не входять до компетенції фінансових служб:

- 1) охоплення питань ліквідності, фінансових ризиків, прибутковості;
- 2) охоплення лише деяких видів банківських операцій;
- 3) охоплення питань оподаткування;
- 4) правильні відповіді 1 та 3;
- 5) усі відповіді правильні.

11. Вкажіть, у чому полягає особливість роботи служби планування:

- 1) її діяльність виходить далеко за межі фінансового менеджменту: ця служба бере участь у розробленні стратегічного плану розвитку банку, а до її безпосередніх функцій належить створення тактичного плану;
- 2) її діяльність виходить далеко за межі фінансового менеджменту: ця служба бере участь у розробленні тактичного плану розвитку банку, а до її безпосередніх функцій належить створення стратегічного плану;
- 3) служба встановлює такі внутрішні нормативи, ліміти, пропорції та межі, які забезпечують досягнення запланованих результатів діяльності за підтримки нормальної ліквідності банку та мінімізації ризиків і втрат;
- 4) правильна відповіді 1 та 2;

5) немає правильної відповіді.

12. Вкажіть, який із органів наділений правом встановлювати такі внутрішні нормативи, ліміти, пропорції та межі, які забезпечують досягнення запланованих результатів діяльності за підтримки нормальної ліквідності банку та мінімізації ризиків і витрат:

- 1) аналітична служба;
- 2) служба планування;
- 3) казначейство;
- 4) відділ фінансового контролю;
- 5) відділ депо-операцій.

13. Вкажіть, за якої умови можливе застосування комплексного підходу до управління фінансами у комерційному банку:

- 1) чітка взаємодія аналітичної служби, служби планування, казначейства та відділу фінансового контролю у процесі поетапної реалізації всіх функцій фінансового менеджменту;
- 2) незалежність один від одного результатів роботи аналітичної служби, служби планування, казначейства та відділу фінансового контролю;
- 3) мінімальний контроль за поточною ліквідністю на всіх кореспондентських рахунках банку;
- 4) правильні відповіді 1 та 3;
- 5) немає правильної відповіді.

14. Вкажіть, що складає основу механізму планування діяльності комерційного банку:

- 1) фінансовий аналіз;
- 2) фінансове регулювання;
- 3) фінансовий контроль;
- 4) фінансове планування;
- 5) фінансовий облік.

15. Вкажіть, що таке фінансове планування у банку:

- 1) складова загальної політики банку, зміст якої визначається прийнятою банком концепцією розвитку фінансів, стратегічними цілями, що розкривають основні напрямки формування, розподілу й використання фінансових ресурсів та сукупністю заходів, що здійснюються органами управління для досягнення поставлених цілей;
- 2) це фінансовий план, що охоплює всі напрямки діяльності організації та дає змогу порівнювати всі понесені витрати й отримані результати у фінансових термінах на майбутній період часу в цілому і за окремими періодами;
- 3) процес, що забезпечує перетворення цілей, задач банку і заходів щодо їхнього виконання в конкретні абсолютні і відносні показники й нормативи, відповідно яких необхідно здійснювати управління банком у планованому періоді;

4) технологія складання, коригування, контролю й оцінки виконання бюджетів, а тому бюджетування перетворюється в основу основ усіх технологій внутрішньобанківського управління;

5) усі відповіді правильні.

4.4. Тематика рефератів

1. Особливості організації фінансового менеджменту банку в Україні.
2. Фінансовий менеджмент в системі стратегічного розвитку банку.
3. Особливості фінансового менеджменту активів банку.
4. Фінансовий менеджмент пасивів комерційного банку.
5. Фінансовий менеджмент валютних операцій банку.

4.5. Завдання для самостійної роботи

1. Фінансовий менеджмент у банку: система та організація.
2. Комплексна побудова системи фінансового менеджменту банку.
3. Взаємодія стратегічного розвитку та фінансового менеджменту банку.
4. Прогнозування системи показників фінансового менеджменту.
5. Системи фінансового планування у банку.
6. Побудова ефективної системи фінансового менеджменту банку.
7. Методи та системи фінансового аналізу у системі фінансового менеджменту банку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

«УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКУ»

Мета заняття: Вивчення та особливостей управління активами і пасивами у практичній діяльності банківської установи.

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та визначення особливостей управління активами і пасивами банківської установи.

5.1. План практичного заняття

1. Сутність активів та пасивів банку.
2. Стратегії управління активами і пасивами.
3. Особливості і методи управління пасивами.
4. Особливості управління активами.

5.2. Контрольні питання

1. Види, особливості та класифікація активів банку.
2. Види, особливості та класифікація пасивів банку.
3. Взаємодія активів та пасивів банку.
4. Склад та аналіз активів банку.
5. Склад та аналіз пасивів банку.
6. Стратегічні альтернативи управління активами.
7. Стратегічні альтернативи управління пасивами.

8. Методи управління активами.
9. Методи управління пасивами.

5.3. Тестовий контроль

1. Зазначте, частина бухгалтерського балансу, що характеризує розміщення й використання залучених банком коштів з метою одержання прибутку і підтримання ліквідності банку, це:

- 1) активи банку;
- 2) пасиви банку;
- 3) власний капітал банку;
- 4) статутний фонд банку;
- 5) резервний фонд банку.

2. Вкажіть, активи банку відрізняються за ступенем:

- 1) ліквідності;
- 2) прибутковості;
- 3) ризикованості;
- 4) правильні відповіді 1, 2 і 3;
- 5) правильні відповіді 1 і 2.

3. Вкажіть, основним джерелом коштів банку, як правило, є:

- 1) депозити фізичних осіб;
- 2) депозити юридичних осіб;
- 3) кошти центральних (національних) банків;
- 4) кредити, залучені в інших комерційних банках;
- 5) всі відповіді правильні.

4. Вкажіть, на якому рівні від розміру статутного фонду, встановлюється розмір резервного фонду комерційного банку:

- 1) 30%;
- 2) 35%;
- 3) 40%;
- 4) 45%;
- 5) 50%.

5. Зазначте, сукупність коштів на поточних, депозитних та інших рахунках банківських клієнтів (юридичних та фізичних осіб), на рахунках громадських організацій, різноманітних суспільних фондів, які розміщуються в активі з метою отримання прибутку чи забезпечення ліквідності банку, це:

- 1) власні кошти банку;
- 2) залучені кошти банку;
- 3) прибуток банку;
- 4) резервний фонд;
- 5) статутний фонд.

6. Вкажіть, що з перерахованого не належить до первинних резервів банку:

- 1) банкноти і монети в касі банку;
- 2) платіжні документи в процесі інкасування;
- 3) міжбанківські кредити на термін до 7 днів;
- 4) кошти на кореспондентських рахунках у центральному (національному) банку;
- 5) кошти на кореспондентських рахунках у комерційних банках.

7. Зазначте, яка частка портфеля цінних паперів в активах банків:

- 1) 10-15%;
- 2) 15-20%;
- 3) 20-25%;
- 4) 25-30%;
- 5) 30-35%.

8. Визначте, основне протиріччя, яке має бути розв'язане в процесі управління активами й пасивами банку, – це протиріччя між:

- 1) прибутковістю та ліквідністю;
- 2) прибутковістю та ризикованістю;
- 3) ліквідністю та ризиковістю;
- 4) прибутковістю та платоспроможністю;
- 5) ризиковістю та платоспроможністю.

9. Вкажіть, спеціально створені фонди і резерви, призначені для забезпечення його економічної стабільності та погашення можливих збитків, які перебувають у користуванні банку впродовж усього періоду його функціонування, це:

- 1) залучений капітал;
- 2) власний капітал;
- 3) статутний капітал;
- 4) резервний капітал;
- 5) нерозподілений прибуток.

10. Вкажіть, основні елементи власних коштів, тобто основні фонди, створені згідно із законодавством, і резерви, утворені за рахунок внутрішніх джерел з метою підтримання діяльності банку, входять у капітал банку, якщо вони відповідають таким принципам:

- 1) стабільність;
- 2) субординація стосовно прав кредиторів;
- 3) відсутність фіксованих нарахувань доходів;
- 4) правильні відповіді 1 та 2;
- 5) правильні 1, 2 та 3 відповіді.

11. Вкажіть, яку частку в загальному обсязі капіталу банку становить власний капітал:

- 1) до 5%;
- 2) до 7%;
- 3) до 10%;
- 4) до 15%;
- 5) до 20%.

12. Зазначте, початкова сума власного капіталу банку, інвестована у формування його активів для початку здійснення діяльності, це:

- 1) резервний капітал;
- 2) нерозподілений прибуток;
- 3) залучений капітал;
- 4) статунний капітал;
- 5) регулятивний капітал.

13. Вкажіть, які функції виконує власний капітал банку:

- 1) захисна;
- 2) оперативна;
- 3) регульовальна;
- 4) правильні 1 та 3 відповіді;
- 5) правильні 1, 2 та 3 відповіді.

14. Вкажіть, в чому полягає регульовальна функція власного капіталу:

- 1) створення певного запасу міцності й, відповідно, зниження ризику під час проведення банківських операцій;
- 2) страхування вкладів і депозитів;
- 3) в авансуванні власних коштів на придбання нерухомості, землі, устаткування, відкриття філій;
- 4) в принципі адекватності або достатності: обсяг власного капіталу повинен відповідати обсягу активів банку з урахуванням ступеня їх ризику;
- 5) немає правильної відповіді.

15. Вкажіть, яку назву має капітал, який визначається як сума основного і додаткового капіталу за мінусом відрахувань:

- 1) сукупний;
- 2) резервний;
- 3) залучений;
- 4) субординований борг;
- 5) нерозподілений прибуток.

5.4. Тематика рефератів

1. Особливості системи управління активами банківських установ.
2. Стратегії управління активами банківської установи.
3. Стратегії управління пасивами у банківській діяльності.
4. Методи та моделі ефективного формування пасивів банківської

установи.

5. Управління оптимальним співвідношенням активів та пасивів банку.

5.5. Завдання для самостійної роботи

1. Сутність та структура активів комерційного банку.
2. Кредитні операції в структурі банківських активів.
3. Управління кредитними операціями банку.
4. Активні операції банків з цінними паперами.
5. Сутність і структура власного капіталу комерційного банку.
6. Оцінка та аналіз достатності капіталу комерційного банку.
7. Управління власним капіталом банку.
8. Сутність і структура зобов'язань комерційного банку.
9. Методи та інструменти управління залученими ресурсами банку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

«БАНКІВСЬКИЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ»

Мета завдання: Вивчення та характеристика основних понять, видів та методів управління ризиками у банківських установах.

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та визначення особливостей ризик-менеджменту в банку.

6.1. План практичного заняття

1. Складові та види банківських ризиків.
2. Особливості та оцінка кредитних ризиків.
3. Особливості та оцінка процентних ризиків.
4. Особливості та оцінка валютних ризиків.

6.2. Контрольні питання

1. Сутність та класифікація банківських ризиків.
2. Система оцінки кредитних ризиків.
3. Система оцінки процентних ризиків.
4. Система оцінки валютних ризиків.
5. Особливості управління ризиками у банківській діяльності.
6. Методи управління ризиками банківської діяльності.
7. Хеджування ризиків у банківській діяльності.
8. Комплексна системи оцінки ризиків у банківській діяльності.

6.3. Тестовий контроль

1. Оберіть поняття, що характеризує ймовірність виникнення непередбачених втрат банком частини ресурсів, очікуваного прибутку, погіршення ліквідності, недоодержання доходів або створення додаткових видатків у зв'язку з випадковим виникненням подій, пов'язаних з

внутрішніми і зовнішніми чинниками, які мають негативний вплив на фінансово-господарську діяльність банку:

- 1) банківський ризик;
- 2) комерційний ризик;
- 3) страховий ризик;
- 4) ризик ліквідності;
- 5) ризик діяльності.

2. Зазначте, ймовірністю одержання яких небажаних результатів виражається банківський ризик:

- 1) втрата прибутку і виникнення збитків унаслідок несплати позичальником платежів за виданими кредитами;
- 2) скорочення ресурсної бази;
- 3) втрати прибутків унаслідок значних коливань валютних курсів;
- 4) втрати прибутку від значних коливань процентних ставок;
- 5) всі відповіді правильні.

3. Вкажіть, як називаються ризики, які виникають у зовнішньому щодо банку середовищі і безпосередньо не залежать від його діяльності, тобто ризики, що пов'язані зі станом світового фінансового ринку, розвитком національної економіки, політики тощо:

- 1) зовнішні ризики;
- 2) комплексні ризики;
- 3) балансові ризики;
- 4) безбалансові ризики;
- 5) функціональні ризики.

4. Вкажіть, як називаються ризики, які виникають у внутрішній діяльності банківської установи та пов'язані з видом банківської установи, характером банківських операцій, специфікою клієнтури, професійним рівнем персоналу банку, якістю контролю за діяльністю банку тощо:

- 1) повні ризики;
- 2) комплексні ризики;
- 3) зовнішні ризики;
- 4) балансові ризики;
- 5) внутрішні ризики.

5. Зазначте, до яких методів може вдатися банк в процесі мінімізації кредитних ризиків:

- 1) аналіз кредитоспроможності позичальника або емітента цінних паперів;
- 2) диверсифікація;
- 3) вимоги забезпечення кредиту;
- 4) реалізації права поручителя;
- 5) всі відповіді правильні.

6. Вкажіть як можуть бути мінімізовані функціональні ризики банку:

- 1) завдяки посиленню систем контролю та внутрішнього аудиту;
- 2) застосуванню спеціального програмного забезпечення, що виявляє помилки та локалізує збої в комп'ютерних мережах;
- 3) удосконаленню технічних засобів зв'язку та передавання інформації;
- 4) підвищення компетенції персоналу;
- 5) усі відповіді правильні.

7. Оберіть, як називається процес функціонування регулярної незалежної системи оцінювання та контролю за ризиком з механізмом зворотного зв'язку:

- 1) кредитування;
- 2) моніторинг;
- 3) страхування;
- 4) диверсифікація;
- 5) хеджування.

8. Зазначте, вид наявного або потенційного ризику для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб, виконати взяті на себе зобов'язання:

- 1) кредитний ризик;
- 2) фінансовий ризик;
- 3) функціональний ризик;
- 4) операційний ризик;
- 5) депозитний ризик.

9. Оберіть, класифікацію кредитних ризиків залежно від видів кредитних продуктів:

- 1) кредитний ризик при авто-кредитуванні;
- 2) іпотечний кредитний ризик;
- 3) кредитний ризик за операціями овердрафт;
- 4) кредитний ризик за операціями міжбанківського кредитування;
- 5) всі відповіді правильні.

10. Вкажіть вид кредитного ризику, який передбачає ймовірність того, що позичальник не зможе виконати взятих на себе зобов'язань за кредитною угодою внаслідок виникнення та впливу керованих чи некерованих чинників:

- 1) кредитний ризик щодо позичальника;
- 2) функціональний кредитний ризик;
- 3) повний кредитний ризик;
- 4) неповний кредитний ризик;
- 5) немає правильної відповіді.

11. Оберіть, які ризики можна віднести до портфельного кредитного ризику:

- 1) ризик якості кредитного портфеля;
- 2) ризик структури кредитного портфеля;
- 3) ризик доходності кредитного портфеля;
- 4) ризик диференціації кредитного портфеля;
- 5) всі відповіді правильні .

12. Вкажіть, ким має здійснюватися або підтверджуватися аналіз та оцінювання величини ризиків у банку:

- 1) незалежною службою - підрозділом з ризик-менеджменту банківської установи;
- 2) департаментом управління;
- 3) фінансовим відділом;
- 4) відділом аудиту;
- 5) керівником банку.

13. Вкажіть, які розрізняють форми процентного ризику:

- 1) ризик переоцінки ;
- 2) ризик кривої доходності;
- 3) базисний ризик;
- 4) комплексний ризик;
- 5) всі відповіді правильні.

14. Оберіть, який з видів ризиків характеризує ймовірність фінансових втрат у зв'язку зі зміною ставок процента на ринку протягом певного часу:

- 1) банківський ризик;
- 2) процентний ризик;
- 3) фінансовий ризик;
- 4) валютний ризик;
- 5) функціональний ризик.

15. Оберіть процес, який передбачає комплексну систему методів, прийомів і заходів ідентифікації, аналізу та оцінки процентного ризику, що передбачає розробку та обґрунтування спеціальних заходів антиризикової діяльності, спрямованих на контроль за зміною рівня процентних ставок та фінансування ризику (передача ризику, самофінансування):

- 1) управління процентним ризиком банку;
- 2) мінімізація банківського ризику;
- 3) хеджування;
- 4) диверсифікація;
- 5) немає правильної відповіді.

6.4. Тематика рефератів

1. Система ризик-менеджменту в банках України.
2. Ризик-менеджмент офшорної банківської діяльності.
3. Особливості та загальні положення про створення банками резерву на покриття кредитних ризиків.
4. Управління ризиками кредитних операцій банку.
5. Управління ризиками валютних операцій банку.

6.5. Завдання для самостійної роботи

1. Особливості управління та регулювання ризикованості діяльності банківської установи.
2. Основні етапи процесу організації ризик менеджменту банку.
3. Порядок управління ризиками діяльності банку.
4. Управління ринковими ризиками комерційного банку.
5. Оцінка впливу ризиків на прибутковість та рентабельність діяльності банку.
6. Формування та особливості управління ризиками у системних банках.
7. Комплексна системи діагностики управління ризиками банківської установи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

«УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ БАНКУ»

Мета заняття: Вивчення методів та особливостей управління персоналом банківської установи..

Завдання: Закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності, складових та визначення особливостей управління персоналом банківської установи.

7.1.План практичного заняття

1. Принципи управління персоналом.
2. Планування і добір персоналу.
3. Розвиток персоналу та його мотивація.

7.2. Контрольні питання

1. Сутність та особливості управління персоналом банку.
2. Планування персоналу банку.
3. Дослідження і добір персоналу банківської установи.
4. Управління розвитком персоналом банку.
5. Мотивація банківського персоналу.
6. Методи управління банківським персоналом.
7. Організація системи управління банківським персоналом.
8. Методи мотивації персоналу банку.
9. Оптимізація персоналу банківської установи.

7.3. Тестовий контроль

1. Вкажіть, способи впливу на колективи та окремих працівників з метою здійснення координації їх діяльності формують :

- 1) методи управління персоналом;
- 2) інструменти управління персоналом;
- 3) принципи управління персоналом;
- 4) персонал підприємства;
- 5) немає правильної відповіді.

2. Вкажіть, методи управління персоналом підприємства поділяють на такі групи:

- 1) адміністративні, соціальні, психологічні;
- 2) політичні, економічні та соціально-психологічні;
- 3) адміністративні, економічні та соціально-психологічні;
- 4) інституційні, економічні та психологічні;
- 5) адміністративні, інституційні та соціально-психологічні.

3. Вкажіть, матеріальне стимулювання колективів та окремих працівників здійснюється за допомогою:

- 1) економічних методів управління персоналом;
- 2) адміністративних методів управління персоналом;
- 3) інституційних методів управління персоналом;
- 4) психологічних методів управління персоналом;
- 5) грошових методів управління персоналом.

4. Вкажіть, під виробничою поведінкою розуміється:

- 1) технічна вправність;
- 2) поведінка в колективі;
- 3) співпраця з клієнтами;
- 4) уміння, навички;
- 5) всі відповіді правильні.

5. Зазначте, метод визначення компетенцій допомагає:

- 1) сформулювати уявлення про приховані вміння та таланти працівника;
- 2) змодельовати виробничу поведінку працівника;
- 3) визначити у чому працівник компетентний;
- 4) визначити віддачу працівника роботі;
- 5) всі відповіді вірні.

6. Вкажіть, здатність працівника (або організації в цілому) відтворювати певний тип поведінки для досягнення цілей організації - це:

- 1) обов'язки;
- 2) мотивація;
- 3) навички;
- 4) уміння;
- 5) компетенція.

7. Вкажіть, володіння компетенцією передбачає наявність таких складових:

- 1) прав та обов'язків;
- 2) мотивації та компенсації;
- 3) знань, навиків та умінь;
- 4) знань, навиків поведінки і мотивації;
- 5) вмінь та досвіду роботи.

8. Вкажіть, поведінка кожного працівника (належні компетенції) визначається:

- 1) цілями, які стоять перед його організацією;
- 2) особливостями професійної діяльності;
- 3) досвідом роботи у даній сфері;
- 4) правильна відповідь 1 та 2;
- 5) співпрацею між працівниками у колективі.

9. Вкажіть, у сучасних динамічних умовах працівники повинні володіти такими компетенціями:

- 1) виконувати свої обов'язки згідно з посадовою інструкцією;
- 2) швидко навчатися чомусь новому;
- 3) орієнтованістю на потреби клієнта і орієнтованістю на результат;
- 4) професіоналізмом та чесністю;
- 5) правильна відповідь 1 і 4.

10. Зазначте, у банківській сфері поширений підхід, згідно з яким працівники поділяються (залежно від функціональної ролі) на :

- 1) керівників, технічних службовців;
- 2) керівника, начальників, службовців;
- 3) керівників, спеціалістів, технічних виконавців;
- 4) директорів, начальників відділів, технічних виконавців;
- 5) керівників, спеціалістів, професіоналів і технічних виконавців.

11. Вкажіть, працівники, що очолюють певні структурні підрозділи, мають необхідні повноваження для прийняття рішень у конкретних видах діяльності банку, відповідають за результати роботи колективу структурного підрозділу, відділу, управління, департаменту, банку в цілому - це:

- 1) керівники;
- 2) начальники відділів;
- 3) спеціалісти;
- 4) технічні виконавці;
- 5) професіонали.

12. Вкажіть, працівники, що виконують певні функції управління, аналізують зібрану інформацію і готують варіанти рішень для керівників відповідного рівня - це:

- 1) керівники;

- 2) начальники відділів;
- 3) спеціалісти;
- 4) технічні виконавці;
- 5) професіонали.

13. Вкажіть, працівники, що обслуговують діяльність спеціалістів і керівників; їх обов'язок – виконання інформаційно-технічних операцій - це:

- 1) керівники;
- 2) начальники відділів;
- 3) спеціалісти;
- 4) технічні виконавці;
- 5) професіонали.

14. Вкажіть, обмеженнями у роботі спеціалістів вважають:

- 1) накази, розпорядження керівників, техніко-технологічні нормативи, організаційні регламенти тощо;
- 2) спектр дії їхніх розпоряджень;
- 3) компетенції та навички у певних аспектах роботи банку;
- 4) п.п. 3.1 та п.п. 3.2 ЗУ «Про банк та банківську діяльність»;
- 5) правильна відповідь відсутня.

15. Вкажіть, специфіка діяльності службовця полягає в тому, що:

- 1) відсутня регламентація його обов'язків;
- 2) його роботі притаманний універсальний характер;
- 3) він не підпорядковується нікому з керівництва;
- 4) графік його роботи має плаваючий характер;
- 5) стандартні процедури й операції виконуються певною мірою відповідно до визначених норм і правил.

7.4. Тематика рефератів

1. Оптимізація методичних аспектів управління банківським персоналом.
2. Формування системи мотивації персоналу банку.
3. Особливості побудови внутрішньої системи оцінки персоналу банку.
4. Управління розвитком персоналу банківських установ в системі стратегічного розвитку банку.

7.4. Завдання для самостійної роботи

1. Особливості та структура банківського персоналу.
2. Оперативне планування та ефективний добір персоналу.
3. Оцінка персоналу.
4. Мотивація і управління розвитком персоналу.

3. ЗАДАЧІ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Задача 1. Комерційний банк залучає строковий депозит фізичної особи в розмірі 25 000 грн. на три місяці на термін від 01 жовтня до 01 січня за річною відсотковою ставкою 21 % річних. Відсотки нараховуються щомісячно за простою схемою. Кількість днів згідно з угодою обчислюється за методом «факт/факт». Необхідно розрахувати щомісячні платежі за відсотками та платіж по закінченні дії депозитної угоди.

Задача 2. Комерційний банк залучає депозит фізичної особи в розмірі 1000 грн. на три місяці на термін з 13 серпня до 13 листопада за відсотковою ставкою 15 % річних з капіталізацією відсотків щомісячно. Відсотки нараховують в останній день місяця і сплачуються при погашенні депозиту. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом факт/360. Необхідно нарахувати відсотковий дохід за кожен місяць та обчислювати платіж по закінченні терміну дії депозитної угоди.

Задача 3. При відкритті ощадного рахунку за ставкою 21% річних 20.04.2013р. на рахунок було покладено суму 40 000 грн. Потім на рахунок 21.07.2013р. була додана сума 4 000 грн. 07.10.2013р. з рахунку було знято суму 2 770 грн., а 11.11.2013р. рахунок було закрито. Визначити загальну суму, отриману вкладником при закритті рахунку.

Задача 4. Клієнт бажає депонувати 10 тис. грн. Існує можливість вибрати один з банків. Банк А пропонує наступні умови: 8,75% річних з нарахування складних відсотків щоквартально. Банк Б – 8,65 % річних з нарахуванням складних відсотків щомісячно. Який банк варто вибрати клієнту. Чому?

Задача 5. Складні відсотки на вклади нараховуються щоквартально за номінальною ставкою 23% річних. Визначити суму відсотків, нарахованих за внесок 24 000 грн. за 4 роки

Задача 6. Банк «Консоль» пропонує річний депозит трьох видів:

а) депозит «Класичний» з щомісячним нарахуванням складних відсотків за ставкою 13.1 % річних;

б) депозит «Європейський» з щодакним нарахування складних відсотків за ставкою 12.9 % річних;

в) депозит «Молодіжний» з щоквартальним нарахуванням складних відсотків за ставкою 15 % річних

Потрібно визначити найбільш вигідний варіант вкладення коштів.

Задача 7. Яку суму коштів потрібно внести на депозит з щомісячним нарахуванням відсотків, щоб через 102 дня отримати дохід у розмірі 12 456 грн. Ставка депозиту – 12% річних. Нарахування відсотків виконується за методом факт/факт.

Задача 8. Банк приймає авансові вклади строком на 6 місяців під 20% річних зі сплатою відсотків при укладанні угоди. 17 травня банк залучив від клієнта кошти на депозит у розмірі 55 000 грн. Відповідно з умовами угоди, у випадку дострокового вилучення, банк сплачує клієнту відсотки з розрахунку 3 % річних. Визначте:

- а) суму відсотків, сплачених авансом клієнту;
- б) суму коштів, отриманих банком від клієнта;
- в) суму, яку банк сплатить вкладнику, якщо 18 жовтня вкладник достроково вилучив депозит.

Задача 9. Комерційний банк залучає строковий депозит юридичної особи у розмірі 600000 грн. на два роки за річною відсотковою ставкою 16% із капіталізацією відсотків щомісячно.

Відсотки нараховуються в останній день місяця і сплачуються при погашенні депозиту. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом факт/360. Описати конкретні умови депозиту, порахувати місячні відсотки і загальну суму, яку підприємство отримає через два роки.

Задача 10. Підприємство уклало з банком угоду про одержання контокорентного кредиту.

Ліміт кредитуванні на квартал встановлений в розмірі 500 тис. грн.. В першому місяці кварталу за рахунок були проведені такі операції (тис. грн.): платежі – 150; надходження 100.

В другому відповідно: 600 і 500; у третьому 200 і 350. Кредитове сальдо контокорентного рахунку на початок кварталу становило 30. Процентна ставка встановлена на рівні 35% річних. Дебетове сальдо па контокорентному рахунку було протягом 38 днів у середньому 180 тис. грн. на кінець дня. Розрахувати:

- а) заборгованість позичальника за контокорентним кредитом на кінець кожного місяця.
- б) суму процентів, що має сплатити клієнт банку.

Задача 11. Громадянин вніс на депозитний рахунок у банку 3400 грн. строком на 3 роки під 19% за умови нарахування складних відсотків. Нарахування процентів здійснюється щомісячно, а їх виплата – раз на рік. Визначте розмір відсотків і загальної суми, сплаченої громадянину після закінчення терміну дії депозитної угоди.

Задача 12. Банк пропонує кредит на суму 20 тис. грн., терміном на 5 років. Яка повинна бути процентна ставка, якщо банк хоче одержати реальний прибуток 15 тис. грн., а темпи інфляції складають 12% річних.

Задача 13. Підприємство планує через чотири роки придбати будинок для розміщення складу. Відповідно до експертних оцінок, майбутня вартість будинку становитиме 560 тис. грн. Визначити, яку суму коштів необхідно розмістити на депозитний рахунок банку, щоб через чотири роки одержати достатню суму

коштів, якщо ставка за депозитними рахунками встановлена в розмірі 15% із щомісячним нарахуванням відсотків, 17% – із щоквартальним нарахуванням відсотків або 25% – з нарахуванням складних відсотків один раз за рік. Зробити висновки.

Задача 14. Банк пропонує вклад «А» – із зростаючою процентною ставкою протягом дії договору, якщо термін вкладу 12 місяців. Виплата процентів в кінці терміну, нарахування річних процентів відбувається щомісячно: 1 місяць – 8%; 2 місяць – 9%; 3 місяць – 10%; 4 місяць – 11%; 5 місяць – 12%; 6 місяць – 13%; 7 місяць – 14%; 8 місяць – 15%; 9 місяць – 16%; 10 місяць – 17%; 11 місяць – 20%; 12 місяць – 23%. Сума вкладу 12 000 грн. Розрахуйте суму в кінці дії вкладу.

Задача 15. Банк пропонує вклад з плаваючою відсотковою ставкою. Виплата процентів в кінці періоду. Нараховані щомісячно проценти нараховуються до суми вкладу. До трьох місяців проценти не нараховуються, а починають з 3 до 6 місяців – 11,5% річних; з 6 – 9 місяців 12,5% річних; з 9-12 місяців 13,5% річних. Сума вкладу 5000 грн. визначити суму нарахування процентів.

Задача 16. Банк видав кредит в розмірі 20 тис. грн. терміном на півроку під 30% річних із умовою щомісячного погашення кредиту рівними частками. Визначити загальну суму відсотків, що сплачена за весь період використання кредиту.

Задача 17. Банк врахував вексель на суму 3000 за 70 днів до терміну оплати. Облікова ставка центрального банку 12%. Маржа банку, що проводить, врахування – 3%. Визначити дисконт і вартість векселя.

Задача 18. Потрібно знайти крос курс фунта стерлінгів до євро GBP/EUR, якщо дано GBP/USD=1,5720 (непряме котирування), USD/EUR=0,8375 (пряме котирування).

Задача 19. Приватним банком був наданий ломбардний кредит терміном на 10 календарних днів під 40% в розмірі 720 млн. грн.. Визначіть суму нарахованих відсотків за користування кредитом та нарощену суму боргу.

Задача 20. Звітні дані комерційного банку містять таку інформацію в млн. грн.:

1. Регулятивний капітал комерційного банку – 480 000;
2. Кредити, надані інсайдеру – 7300;
3. Суми врахованих векселів – 500;
4. Сума позабалансових вимог щодо одного інсайдера – 2500;

Визначити норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру та зробити висновки щодо дотримання даного показника.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

1. Сутність та особливості банківський менеджменту.
2. Цілі і функції банківського менеджменту.
3. Поняття менеджменту.
4. Основи менеджменту в банку.
5. Завдання банківського менеджменту
6. Напрями банківського менеджменту.
7. Процес планування в банку.
8. Сутність, функції та етапи стратегічного банківського менеджменту.
9. Процес стратегічного менеджменту.
10. Особливості стратегічного менеджменту в банку.
11. Сутність та особливості тактичного менеджменту.
12. Операції тактичного менеджменту.
13. Розвиток системи банківського менеджменту.
14. Антикризове управління банками.
15. Принципи і задачі організаційної побудови банку.
16. Основні типи організаційних структур у банках.
17. Особливості реорганізацій у структурі банку.
18. Організація управління регіональною мережею банку.
19. Стратегічне управління комерційним банком.
20. Стратегічне планування діяльності комерційного банку.
21. Структурування бізнесу банку для реалізації фінансових цілей.
22. Фінансове планування як інструмент формування і впровадження стратегії комерційного банку.
23. Цілі, задачі і функції внутрішнього контролю комерційного банку.
24. Організація внутрішнього контролю комерційного банку.
25. Особливості внутрішнього контролю за напрямками діяльності комерційного банку.
26. Внутрішній контроль та аудиторські перевірки.
27. Особливості маркетингової діяльності у банківській сфері.
28. Необхідність і підходи до оцінки діяльності комерційного банку.
29. Рейтингова система оцінки надійності CAMEL.
30. Рейтингова система RATE.
31. Сутність і структура власного капіталу комерційного банку.
32. Оцінка та аналіз достатності капіталу комерційного банку.
33. Управління власним капіталом банку.
34. Сутність і структура зобов'язань комерційного банку.
35. Методи та інструменти управління залученими ресурсами банку.
36. Сутність та структура активів комерційного банку.
37. Кредитні операції в структурі банківських активів.
38. Управління кредитними операціями банку.
39. Активні операції банків з цінними паперами.
40. Розрахунково-касові операції у національній валюті України.

41. Діючі моделі обслуговування банків у системі електронних платежів (СЕП) Національного банку України.
42. Міжнародні розрахунки.
43. Документарні операції в міжнародних розрахунках.
44. Банківський контроль валютних операцій і розрахунків.
45. Міжбанківські кореспондентські відносини.
46. Сутність і класифікація банківських ризиків.
47. Управління процентним ризиком комерційного банку.
48. Управління валютним ризиком комерційного банку.
49. Управління ринковими ризиками комерційного банку.
50. Технологічні і продуктові інновації.
51. Сучасні методи і принципи управління персоналом.
52. Особливості і структура банківського персоналу.
53. Планування і добір персоналу.
54. Оцінка персоналу.
55. Мотивація і управління розвитком персоналу.

5. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

А

Аваль – вексельне поручительство, за яким особа, яка його здійснює бере на себе відповідальність перед власником векселя за виконання векселедавцем, акцептантом або індосантом зобов'язання щодо оплати цього векселя.

Активні операції – це розміщення банками власних та залучених коштів з метою одержання доходу та забезпечення ліквідності.

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Акредитив покритий – акредитив, для здійснення платежів за яким завчасно бронюються кошти платника в повній сумі на окремому рахунку в банку-емітенті або у виконуючому банку.

Акредитив непокритий – акредитив, оплата за яким, у разі тимчасової відсутності коштів на рахунку платника, гарантується банком-емітентом за рахунок банківського кредиту.

Акредитив відкличний може бути змінений або анульований банком-емітентом у будь-який час без попереднього повідомлення бенефіціара (наприклад, у разі недотримання умов, передбачених договором, дострокової відмови банком-емітентом від гарантування платежів за акредитивом).

Акредитив безвідкличний – це акредитив, який може бути анульований або умови якого можуть бути змінені тільки за згодою на це бенефіціара, на користь якого він був відкритий, і згоди виконуючого банку.

Акредитив непідтверджений – це акредитив, за яким відповідальність за оплату несе тільки банк-емітент, а банк експортера тільки повідомляє бенефіціара про відкриття акредитива, оплату банк-експортер здійснює після надходження коштів від банку-імпортера на відповідну суму.

Акредитив трансфертабельний (переказний) – дає змогу здійснювати платежі не тільки на користь бенефіціара, а й третіх осіб.

Акредитив револьверний – використовується при постійному постачанні товарів рівними партіями і поповнюється він на певну суму (квоту).

Акредитив резервний (гарантійний) – це зобов'язання банку-емітента

перед бенефіціаром здійснити оплату в межах зазначеної суми в разі невиконання імпортером своїх зобов'язань за контрактом.

Акцепт – це надпис платника на переказному векселі про згоду на оплату.

Андеррайтинг (передплата) – діяльність що пов'язана з розміщенням цінних паперів нового випуску серед інвесторів. Банки можуть виступати як у ролі консультанта, так і гаранта (андеррайтера).

-----**Б**-----

Банківські гарантії – це письмове зобов'язання банку заплатити проти пред'явлення письмової вимоги платежу (інших зазначених у гарантії документів) відповідно до умов зобов'язання.

Банківський менеджмент – це наука про надійні та ефективні системи управління всіма процесами та відносинами, які характеризують діяльність банку.

Банківський переказ – просте доручення банку своєму банку-кореспонденту виплатити певну суму грошей за дорученням та за рахунок переказодавця іноземному одержувачеві (бенефіціару) з вказівкою способу відшкодування виплаченої суми.

Банківська послуга – це виконання банком певних дій, спрямованих на задоволення потреб клієнта, за певну плату (або без оплати).

Банківська система – сукупність різних банків та інших кредитних установ, котрі функціонують у межах єдиного фінансового механізму.

Банк – це автономне, економічно самостійне, незалежне комерційне підприємство, яке функціонує за умов повної економічної самостійності, партнерських взаємовідносин з клієнтами в межах державного контролю за його діяльністю з боку органів банківського нагляду.

Банківський кредит – сума тимчасово вільних грошових коштів, яку банк надає з умовою повернення на певний період клієнтам для цільового забезпечення (підтримки) підприємницьких програм (операцій).

-----**В**-----

Валюта – це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару. Поняття валюта використовується у трьох значеннях:

- національна валюта – грошова одиниця даної країни;

- іноземна валюта – це грошові знаки іноземних держав;
- міжнародна (регіональна) валюта – це спеціальні права запозичення (СПЗ) та євро.

Валюта вільно конвертована – це валюта, яка вільно і необмежено обмінюється на інші іноземні валюти.

Валютний курс – це співвідношення, за яким одна валюта обмінюється на іншу.

Валюта неконвертована – це національна валюта, яка не обмінюється на інші валюти і яка функціонує тільки в межах однієї країни.

Валютні операції – це операції, пов'язані з використанням як засобу платежу іноземної валюти і платіжних документів в іноземній валюті, а також з покладенням виконання зобов'язань в іноземній валюті на третю особу, є валютними операціями.

Валютний опціон – строкова угода двох сторін – продавця (емітента) і покупця (власника опціону), унаслідок якої останній отримує право, але не зобов'язання, купити в першого або продати йому заздалегідь визначену суму однієї валюти в обмін на іншу (або національну грошову одиницю) у визначений момент або протягом певного часового періоду в майбутньому за валютним курсом, що встановлений в момент укладення угоди.

Валютна позиція – це співвідношення вимог (балансових і позабалансових) та зобов'язань (балансових і позабалансових) банку в кожній іноземній валюті. При їх рівності позиція вважається закритою, при нерівності - відкритою.

Валютний своп – це валютні операції, які поєднують операції спот і форвард, тобто купівля або продаж валюти на ближчу дату з одночасною контругодою на встановлений строк у майбутньому.

Валютний своп-депорт – це купівля інвалюти за умовами спот з одночасним продажем на умовах форвард.

Валютний своп-репорт – це продаж інвалюти на умовах спот з одночасною купівлею на умовах форвард.

Варант – розписка комерційної бази (складу), що підтверджує право власника вантажу.

Вексель – це складений за встановленою законодавством формою документ, що є цінним папером і розрахунковим засобом, який засвідчує безумовне зобов'язання однієї особи сплатити іншій певну суму грошей у визначеному місці після настання встановленого строку.

Вексель переказний (bill of exchange) – це комерційний вексель, яким кредитор (трасант) доручає своєму дебітору (трасату) сплатити певну суму в установлений строк певній особі (бенефіціарові (ремітент- векселедержатель, перший покупець векселя)).

Вексель підроблений – це вексель, у якому міститься підроблений підпис векселедателя або акцептанта, фальсифіковано суму чи строк погашення.

Вексель простий (promissory note) – письмовий документ, за яким векселедавець зобов’язується сплатити векселедержателю або за його вказівкою третій особі певну суму у встановлений строк.

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи розподілу власниками

Вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору.

-----Г-----

Гарантія – це зобов’язання банку (гаранта) підкріпити зобов’язання, що вже існує з боку третьої сторони, і виконати його, якщо ця сторона не може виконати його сама.

-----Д-----

Дебетні картки – це інструменти виду «рау пош» (плати зараз), які забезпечують доступ до депозитних рахунків. Списання коштів відбувається шляхом дебетування рахунку відразу після купівлі власником картки товару чи отримання готівки

Додаткова застава (вторинна) може використовуватись, щоб поповнити основну заставу і компенсувати слабкі місця основної.

Депозит (від лат. – річ, віддана на збереження) – це економічні відносини щодо передачі коштів клієнта в тимчасове користування банку

Депозитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої

комбінації їх джерел.

Депозити на вимогу – це кошти, що залучені на депозит без визначеного строку погашення та поповнюються і використовуються власником залежно від потреби в цих коштах.

Депозити строкові – це кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках протягом встановленого терміну (не менше 1 місяця), який визначається при відкритті цих рахунків і можуть бути знятими після закінчення цього строку або після попереднього повідомлення банку.

Депозитний сертифікат – це цінний папір, що може використовуватись його власником як платіжний засіб й обертатися на фондовому ринку.

Депозитний сертифікат Національного банку – це один з монетарних інструментів, що є борговим цінним папером Національного банку в бездокументарній формі, який свідчить про розміщення в Національному банку коштів банків та їх право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку.

Достатність капіталу – це здатність банку захистити інтереси своїх кредиторів та власників від незапланованих збитків, розмір яких залежить від обсягу ризиків, що виникають у результаті виконання банком активних операцій.

Дохід операційний – виникає в результаті операційної діяльності банку і включає: включає процентний дохід, комісійний дохід, прибуток (збиток) від торгівельних операцій, дохід у вигляді дивідендів, доходи від повернення раніше списаних активів, інші операційні доходи.

Дохід процентний – операційні доходи, отримані банком за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані банку, суми яких обчислюються пропорційно часу і сумі активів.

Дохід комісійний – операційний дохід за наданими послугами, сума яких обчислюється пропорційно сумі активу або зобов'язання і не є фіксованою.

Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу.

Доходи інші операційні – доходи, які не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю. Вони включають доходи від оперативного лізингу та штрафи пені, що отримані банком за банківськими операціями.

Доходи від інвестиційної діяльності включають: доходи за операціями зі збільшення інвестицій в асоційовані та дочірні компанії, доходи від реалізації основних засобів та нематеріальних активів тощо.

Доходи від фінансової діяльності включають доходи за операціями з цінними паперами власного боргу, доходи за субординованим боргом, доходи, які виникають у результаті випуску інструментів власного капіталу тощо.

-----Е-----

Електронний гаманець – смарт-картка або платіжний додаток платіжної картки, кошти за операціями з якою(им) обліковуються на консолідованому картковому рахунку емітента.

Електронні гроші – грошова вартість, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може використовуватись для здійснення платежів суб'єктом іншим, ніж емітент, без необхідності використання банківських рахунків, але діє як наперед оплачений інструмент на пред'явника.

-----З-----

Зовнішня конвертованість національної валюти спостерігається тоді, якщо в країні надано можливість обміну національної валюти на іноземну тільки нерезидентам.

-----І-----

Інвестиція – це господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних права та цінних паперів в обмін на кошти чи майно.

Інвестиції портфельні – це вкладення коштів у ЦП різних видів, що належать різним емітентам з метою приросту капіталу на основі зростання курсової вартості портфеля й одержання прибутку від створення цінними паперами стабільних грошових потоків (дивідендів, процентів) при диверсифікації ризиків.

Інвестиції валові – це загальний обсяг інвестованих коштів у певному періоді, спрямованих на нове будівництво, придбання засобів виробництва і на приріст товарно-матеріальних запасів.

Інкасо – це операція, яка здійснюється банком на підставі одержаних інструкцій з документами з метою:

- одержання акцепту та/або платежу;
- видачі комерційних документів проти акцепту та/або платежу;
- видачі документів на інших умовах.

Інкасо документарне – інкасо комерційних документів, які іноді супроводжуються фінансовими документами, або інкасо тільки комерційних документів.

Інкасо чисте – ікасо тільки фінансових документів, а саме векселів, чеків та інших, що не супроводжуються комерційними документами

Іпотека – це особливий вид економічних відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна.

Іпотечні облігації – це довгострокові цінні папери, які емітуються фінансовими і нефінансовими інститутами під забезпечення нерухомістю, і приносять твердий відсоток.

Інкасування векселів – здійснення банком за дорученням векселедержателя операції з векселем з метою одержання платежу.

-----К-----

Капітал (від лат. *capitalis* – головний) означає багатство, яке використовується для власного збільшення.

Капітальна конвертованість – це конвертованість за капітальними статтями платіжного балансу (рух інвестицій, кредитів).

Кореспондентський рахунок – рахунок що відкривається банку для здійснення розрахунків, які виконує за дорученням та за рахунок цього банку той банк, в якому відкривається цей рахунок.

Кредит – економічні відносини між юридичними та фізичними особами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою процента.

Кредитний потенціал – це мобілізовані кошти банку мінус обов'язкові резерви.

Кредитний ризик – це ризик несплати позичальником основного боргу і відсотків за ним, належних кредитору.

Кредитоспроможність – це якісна оцінка позичальника, яка дається банком до розгляду питання про можливість і умови кредитування, і дозволяє передбачити ймовірність своєчасного повернення позичок та їх ефективного використання.

Л

Лізинг – господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності з передачі права користування матеріальними цінностями (основними фондами) іншому суб'єкту господарювання за плату та на визначений строк; форма майнового кредиту.

Лізинг оперативний – це договір лізингу, в результаті укладення якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує у платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, менший за строк, за який амортизується 90% вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладення договору.

Лізинг фінансовий – це договір лізингу, в результаті укладення якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк не менший за строк, за який амортизується 60% вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладення договору.

Лізинг зворотний – це договір лізингу, який передбачає набуття лізингодавцем майна у власника і передачу цього майна йому у лізинг.

Лізинг пайовий – це здійснення лізингу за участю суб'єктів лізингу на основі укладення багатостороннього договору та залучення одного або кількох кредиторів, які беруть участь у здійсненні лізингу, інвестуючи свої кошти.

Лізинг міжнародний – це договір лізингу, що здійснюється суб'єктами лізингу, які перебувають під юрисдикцією різних держав, або в разі якщо майно чи платежі перетинають державні кордони.

Ліцензування – це порядок видачі банкам, які набули статусу юридичної особи, дозволу на здійснення певних або всіх банківських операцій.

Локальні системи – це платіжні системи, в яких банк-емітент карток є одночасно і банком екваером, але інші банки емітенти не можуть належати до цієї системи.

М

Міжнародний кореспондентський рахунок – рахунок, на якому відображені розрахунки, здійснені банком однієї країни за дорученням і за рахунок іншої на основі кореспондентської угоди.

Міжбанківський кредит – це позичковий капітал банку, що передається іншому банку у тимчасове користування на умовах повернення та платності.

Міжбанківські розрахунки – це система здійснення і регулювання платежів

за грошовими вимогами і зобов'язаннями, які виникають між банківськими установами в процесі їх діяльності.

Міжнародний рахунок НОСТРО (наш рахунок) – рахунок, який банк відкриває своєму іноземному банку-кореспонденту і на якому враховуються всі його витрати і надходження.

Міжнародний рахунок ЛОРО (їх рахунок) – кореспондентський рахунок, який відкривається у вітчизняному банку на ім'я іноземного банку-кореспондента.

-----Н-----

Норматив адекватності регулятивного капіталу (норматив платоспроможності) відображає здатність банку своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру.

Норматив адекватності основного капіталу – установлюється з метою визначення спроможності банку захистити кредиторів й вкладників від непередбачуваних збитків, яких може зазнати банк у процесі своєї діяльності залежно від розміру різних ризиків.

-----О-----

Облігація – це цінний папір, що емітується банком для залучення коштів, і свідчить про надання власниками облігацій у розпорядження емітента довгострокової позики.

Облікова ставка НБУ – це базисна ставка рефінансування, яка застосовується при кредитуванні НБУ банківських установ.

Операція зворотного репо – це депозитна операція, що ґрунтується на двосторонньому договорі між Національним банком та банком про продаж Національним банком зі свого портфеля державних облігацій України з одночасним зобов'язанням зворотного їх викупу в банків за обумовленою в договорі ціною та на обумовлену дату.

Операція прямого репо – це кредитна операція, що ґрунтується на двосторонньому договорі між Національним банком та банком про купівлю Національним банком державних облігацій України з портфеля банку або банківських металів (далі – перша частина договору репо) з подальшим зобов'язанням банку викупити державні облігації України або банківські метали (далі - друга частина договору репо) за обумовленою ціною на обумовлену дату.

Опціон покупця колл – дає право покупцеві одержати валюту у визначений

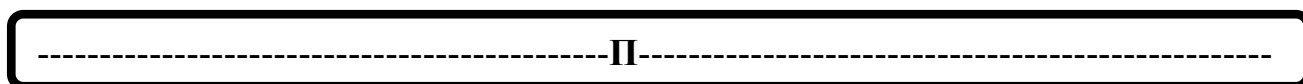
день за обумовленим курсом або покупець може відмовитись від купівлі валюти, заплативши за це продавцеві премію.

Опціон продавця пут – дає право продавцеві продати валюту в будь-який час, обраний ним до обумовленого строку угоди за раніше зафіксованим курсом, власник опціону продавця платить премію за право вибору найбільш вигідного поточного курсу для конверсії (обміну валюти).

Основна застава – це застава, яка забезпечує кредит. Основною заставою виступає те майно, яке є об'єктом кредиту.

Особиста картка – платіжна картка, емітована на ім'я клієнта – фізичної особи, що не є суб'єктом господарювання.

Ощадний сертифікат – документ що використовується фізичною особою для оформлення своїх заощаджень в банку.

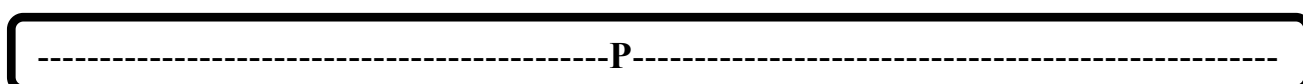
Пасивні операції – це операції із мобілізації ресурсів банку.

Пластикова картка – іменний грошовий розрахунковий документ, що дає право на придбання товарів чи послуг у роздрібній торгівлі без оплати готівкою чи одержання готівки в банках або банкоматах.

Платіжна вимога – розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або в разі договірної списання отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача.

Представництво банку – це установа банку, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку і ним фінансується, не має права здійснювати банківські операції. Банк відкриває представництвам поточні рахунки.

Резервування – створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків як метод управління кредитним ризиком полягає в акумуляції частини коштів на спеціальному рахунку для компенсації

неповернених кредитів.

Розрахунковий чек – розрахунковий документ, що містить письмове доручення власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, в якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів.

-----С-----

Своп – це операція, що ґрунтується на двосторонньому договорі між банком та Національним банком щодо обміну іноземної валюти на національну валюту за офіційним курсом на дату здійснення операції на визначений строк та за відповідною процентною ставкою.

Субординований борг – це звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти (складові капіталу), які відповідно до угоди не можна взяти з банку раніше як через п'ять років, а в разі банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій усіх інших кредиторів.

Створення резерву під кредитні ризики – це визнання витрат для відображення реального результату діяльності банку з урахуванням погіршення якості його активів або підвищення ризикованості кредитних операцій.

-----Т-----

Територіально відокремлене безбалансове відділення – це установа банку, що створюється на балансі головного банку або його філії у межах однієї області і може здійснювати банківські операції тільки за дозволом наданим головним банком.

Трастові послуги – це управління власністю і іншими активами, які належать клієнту банку, а також розпорядження цінними паперами і позиками.

Траст страховий – виникає у випадку, якщо яка-небудь особа призначає траст-відділ банку довіреною особою за страховим полісом і доручає йому виплачувати страхову суму після своєї смерті одному спадкоємцеві.

-----У-----

Управління ресурсами банку – це діяльність пов'язана із залученням грошових коштів вкладників, та інших кредиторів, визначення розміру та відповідної структури джерел грошових коштів у тісному зв'язку з їх розміщенням.

Факторинг – специфічна послуга, що поєднує кредитування клієнта з метою формування обігового капіталу, а також ряд посередницько-комісійних послуг.

Філія банку – це банківська установа, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку і здійснює банківські операції від імені головного банку і здійснює банківські операції на підставі дозволу, наданого банком, у межах отриманих банком банківських ліцензій та письмового дозволу.

Фінансова стійкість банку – це головна умова існування банку та активної діяльності. Вона формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів і оцінюється за допомогою як окремих показників, так і зведених комплексних показників, які лежать в основі рейтингових оцінок діяльності банків.

Форфейтинг – одна з найновіших форм кредитування (в перекладі з французького – відмова від прав).

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Основна

1. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. Київ : Знання, КОО, 2012. 255 с.
2. Васюренко О. В. Банківський менеджмент. Київ : Видавничий центр «Академія», 2010. 320 с.
3. Довгань М. Ж. Банківський менеджмент: навчально-методичний комплекс. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 105 с.
4. Кириченко О. А. Банківський менеджмент: навч. посіб. Київ : «Знання-Прес», 2002. 438 с.
5. Кириченко О.А., Міщенко В. І. Банківський менеджмент: підручник. Київ : Знання, 2005. 831с.
6. Мороз А.М. Банківські операції : підручник. Київ : КНЕУ, 2008. 456 с.
7. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 468 с.
8. Снігурська Л.П. Банківські операції та послуги : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : МАУП, 2006. 456 с.

Додаткова

1. Коцовська Р.Р., Павлишин О. П., Хміль Л. М. Банківські операції : навч. посіб. К. : УБС НБУ, 2011. 390 с.
2. Павлишин О. П., Ричаківська В. І. Банківські операції : навч-метод посіб. Львів : ЛБІ НБУ, 2012. 158 с.
3. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підруч. Київ : КНЕУ, 2004. 468 с.
4. Шевченко Р. І. Банківські операції : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2012. 276 с.

Інтернет-ресурси

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
4. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Навчально-методичне видання

Левицький Віктор Володимирович

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні вказівки до практичних занять

Друкується у авторській редакції

Підп. до друку __.__.2022. Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс New Roman. Ум. друк. арк.
Тираж 50 прим.